

Mannen under gatlyktan

Berättelse

År 1973 spelade Max von Sydow i den amerikanska filmen "Exorcisten". Han var 44 år gammal, men han skulle spela en mycket gammal präst som hette fader Merrin. Prästen var nästan 80 år. Det var en stor utmaning.

Lösningen var smink. En berömd sminkmästare som hette Dick Smith hjälpte honom. Varje dag satt Max i en stol i tre timmar. Dick lade smink på pannan, runt ögonen och på halsen. Han sträckte ut huden och lade på latex. När latexet torkade fick huden små rynkor. Det var jobbigt och tröttsamt, men till slut såg Max ut som en gammal man.

Den allra första dagen på inspelningen filmade de en känd scen. I scenen kommer fader Merrin till ett hus i en mörk natt. Han kliver ur en taxi. Det är dimma på gatan. Prästen ställer sig under en gatlykta och tittar upp mot ett fönster, där det lyser ljus.

Bilden av den gamle mannen i ljuset blev mycket berömd. Den användes senare på affischer för filmen i hela världen. Regissören ville visa ljus och mörker på samma gång, som en kamp mellan gott och ont.

"Exorcisten" blev en av de mest sedda filmerna det året. Många minns just den lugna mannen under gatlyktan, fastän hela filmen handlar om skräck. Och få visste att skådespelaren under sminket bara var 44 år.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en utmaning	något svårt som man måste klara
en sminkmästare	en expert som lägger smink i film
sträcka ut	dra ut något så att det blir längre
hud	det som täcker hela kroppen
en rynka	en liten linje i huden hos äldre personer
en inspelning	när man gör en film
en taxi	en bil som man betalar för att åka i
dimma	tjock, vit luft som är svår att se igenom
en gatlykta	en lampa på en gata
en affisch	en stor bild på papper, ofta för en film
en regissör	personen som leder en film

Läsförståelsefrågor

1. Hur gammal var Max von Sydow när han spelade fader Merrin?
 1. Nästan 80 år
 2. 44 år
 3. 30 år
2. Hur lång tid tog sminket varje dag?
 1. Tre minuter
 2. En timme
 3. Tre timmar
3. Vad gjorde fader Merrin i den kända scenen?
 1. Han spelade schack
 2. Han kom till ett hus och ställde sig under en gatlykta
 3. Han åt middag på en restaurang
4. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Dick Smith var en känd sminkmästare.
 2. Sminket var lätt och skönt för Max.
 3. Max von Sydow vann ett pris för filmen.
5. Varför behövde Max så mycket smink? (öppen fråga)
6. Varför tror du att bilden av mannen under gatlyktan blev så berömd? (inferens)

Facit

1. 1. 44 år
2. 1. Tre timmar
3. 1. Han kom till ett hus och ställde sig under en gatlykta
4. 1. ja b) nej (det var jobbigt och tröttsamt) c) det står inte i texten
5. Exempel på svar: Han var bara 44 år men skulle spela en man på nästan 80 år, så han behövde se mycket äldre ut.
6. Exempel på svar: Bilden visade både ljus och mörker på ett vackert sätt, och den fångade känslan i hela filmen i en enda lugn bild.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten ger en närbild av ett känt ögonblick i Max von Sydows karriär och kompletterar biografien (som handlar mer om schackscenen i "Det sjunde inseglet"). Tema: förvandling och hantverket bakom film. Bra för att öva preteritum och beskrivande ord. Be gärna deltagarna beskriva en bild de minns från en film.

Diskussionsfrågor

- Har du sett en film där en skådespelare ser helt annorlunda ut med smink eller mask? Berätta.
- Skulle du orka sitta still i tre timmar varje dag för ett arbete? Varför eller varför inte?
- Vad är skillnaden mellan att se ung och se gammal ut? Vad tittar man på?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en bild eller en scen från en film som du minns tydligt.

Källor och faktagranskning

- Max von Sydow – Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Max_von_Sydow
- Max von Sydow | Biography, Films, Plays, & Facts – Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Max-von-Sydow>
- Max von Sydow, Skådespelare – Stiftelsen Ingmar Bergman: <https://www.ingmarbergman.se/en/person/max-von-sydow>
- Max von Sydow filmography – Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Max_von_Sydow_filmography

Faktagranskad i juni 2026. Carl Adolf "Max" von Sydow föddes 10 april 1929 i Lund och dog 8 mars 2020 i Provence, Frankrike, 90 år gammal. Han slog igenom som riddaren Antonius Block i Ingmar Bergmans "Det sjunde inseglet" (1957) och gjorde elva filmer med Bergman. Internationella roller: Jesus i "Den största historien" (1965), fader Merrin i "Exorcisten" (1973), Ming i "Flash Gordon" (1980). Oscarsnominerad för bästa manliga huvudroll i "Pelle erövraren" (1987/88) och för bästa biroll i "Extremt högt och otroligt nära" (2011). Senare roller i "Star Wars: The Force Awakens" (2015) och tv-serien "Game of Thrones" (2016). Blev fransk medborgare 2002.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.